

4304

28

1703, 2d

TRACTATIO JURIDICA,
DE
MATRIMONIO

AD
MORGONATICAM
DONATIONEM CONTRACTO,

GERMANICE

Vermählung zur Sinceren Hand,

QUAM

IN ACADEMIA ARGENTORATENSI
ANNO MDCCII. HABUIT,

D. PETRUS MARCELLUS RICCIUS,
BENTHEMIO · WESTPHALUS.

HALE MAGDEB. STANNO HENDELIANO, 1730.

TRACTATUS JURIDICUS
DE
MATRIMONIO

MOROSITATEM
DONATIONEM CONTRACTO

STAMMBOCH
STAMMBOCH

IN ACADEMIA APOSTOLICA
ANNO MDCCCLXXXIII

D. PETRUS MARCELUS RICCIUS
BENEDICTINUS

HABE MAGIS

AD LECTOREM.

JAM dudum in Imperio Romano-Germanico mos invaluit, ut aliquando principes & Status Imperii, quibus in Coelibatu aut viduitate vivere non expedit, foeminam inferioris Nobilitatis, vel civici etiam generis in uxorem ducant, ea lege & conditione, ut liberi ex tali matrimonio nati paternæ familiæ nomen & insignia non assumant, neque in feudis & allodialibus bonis secedant, sed ut tam conjux quam liberi certis quibusdam bonis in pacto nuptiali assignatis, absque ulla successionis spe contenti vivant, & illud conjugium hoc vel simili pacto initium vocant MATRIMONIUM AD MORGONATICAM, cujus quidem primo nominis Etymologiam in præsentî dissertatione paucis inquiremus, deinde ad ipsam rei definitionem & Quæstiones ex ea emanantes progressuri.

A 2

CAP.

4. TRACTATIO JURID. DE MATRIMONIO

C A P. I

De denominatione Matrimonii ad Morgonicam contracti.

§. I.

Morgonicam seu Morgengabæ vocabulum in legibus Longobardicis, Burgundicis, Allemannicis & Ripuariis sæpius occurrit, *a*) & olim nihil aliud significabat quam donum matutinale, quod postea clariori voce Morgengab dictum fuit, hujus vocabuli meminit *Gregorius Turonensis* in Chronico suo *b*) ubi fœdus pacis inter Güntheramum, Burgundiæ & Childebertum, Austrasiæ Reges & Brunchildem, Reginam, Childeberti matrem refert, quod circa annum 570. evenit, inter cœteros pacis articulos etiam hoc conventum fuit, *ut de civitatibus Burdegala Lemovica, Cadurca Benarno & Bigorra, quas Gailsvindam Germanam Domine Bruncbildis tam dote quam in MORGINGIBA, hoc est, MATUTINALI DONO in Francicum vententem certum est acquisivisse, Cadurcum cum terminis & cuncto populo Domina Bruncbildis de præsentis in sua proprietate percipiat, reliquas vero civitates Dominus Guntheramus quoad vivit possideat.*

§. II.

Donum hoc matutinale apud Longobardos valde frequens fuit, quod plurimæ Leges Longobardicæ *c*) de Morgengaba mentionem facientes probant, Lex duodecimi tituli noni libri primi sic habet: *& si filius habuerit de ipsa muliere legitimos habeant sibi MORGINCAP & sudersum suæ matris, munus istud Morgonicum apud Longobardos esse poterat quarta pars bonorum, quæ maritus tempore nuptiarum possidebat, nec eam quantitatem excedere licebat per Constitutionem Regis Luitprandi *d*) his verbis, ita constituimus, ut MORGINCAP non sit amplius, quam quarta pars de substantia mariti, si autem minus dare volue-*

a) Vid. Glossar. Lindenb. & Joh. Voss. ad vocem Morgengab.

b) Lib. 9. C. 29. *c*) Lex. 8. tit. 2. lib. 1. leg. Long. l. 1. tit. 4. lib.

1. *d*) Leg. prima tit. 4. lib. 2. Leg. Long.

AD MORGONAT. DONAT. CONTRACTO. 5

voluerit de rebus quam quarta portio sit, habeat in omnibus licentiam dandi.

§. III.

Ufus hic Allemannis etiam non ignotus fuit, & munus hoc matutinum in Legibus Allemanno teutonice nominatur *Markane Kaba*. Lingua enim vernacula Allemannica mane *Morkane* & donum *Kaba* dictum fuit juxta interpretationem *Keronis Monachi S. Galli* allegatam a *D. Milero* ab *Ehrenbach*. e)

§. IV.

Clarius in Legibus Allemannorum f) exprimitur: *si autem ipsa femina dixerit maritus meus dedit mihi MORGENGABA, compute quantum valet in auro & argento aut munitipis, tunc liceat illi mulieri jurare per pectus suum, & dicas quod maritus meus mihi dedit in potestate & ego possidere debeo, hoc dicant Allemanni Naistaid*. Cum autem sexus mulieris ad perjurium nimis pronus reperiretur Lege Longobardica g) provisum fuit, ut de quantitate Morgonatica instrumentum conficeretur, ita dicta Lex decernit, *si quis Longobardus MORGINGAB conjugii sue dare voluerit, quando sibi eam conjugio sociaverit, ita decernimus, ut alia die ante parentes & amicos suos ostendat prescriptum a testibus roboratum, & dicat, ecce quod conjugii mee Morgengabae dedi, ut in futurum pro hac causa perjurium non incurrat.*

§. V.

Uitatum quoque hoc donum fuit apud Burgundos b) & Ripuarios, quorum i) ultimorum legibus constitutum est, ut si uxor virum supervixerit, quicquid ei a Marito datum fuit in *Morgengaba* sibi vindicare liceat, ejusdem demum in *Canuti Angliæ Regis* legibus mentio sit, vocaturque *Morgengift*. k)

§. VI.

Et huncce morem dandi & constituendi munus Morgona-

A 3

e) in *Gam. person. illust. c. 6. n. 4.* f) *Leg. 6.* g) *Leg. 1. tit. 4. l. 2.*
h) *Lex Burg. 42. §. 2.* i) *Lex Rip. 27. §. 2. & 3.* k) *Leg. Can. Cap. 71.*

6 TRACTATIO JURID. DE MATRIMONIO

gonaticum magnates & illustres Germaniæ ab antiquo observarunt, ejus rei memorabile Exemplum affert *Albertus Argentinensis*, ^{l)} qui de Joanne Aufriaco sequentia refert: *Joannes autem dux fratruelis* (Alberti primi) *Regis, quem Rex in sua Curia cum filiis nutrit, afferens munitiones domini de Kiburg ad se spectare tanquam matri suæ per Rudolphum Regem olim MORGONATICO JURE donatum, libenter habuisset sua, instans ferventer, ut sibi saltem aliquas munitiones assignaret, ad quod Rex cum induci nequiret, & insuper multos Baronum bonis suis & juribus spoliaret, tandem ipse Dux cum Barone Rudolpho de Wari Regem interficere cogitavit.*

§. VII.

Nostris adhuc temporibus doni hujus matutinalis usus sive Morgengabæ in Germania, præsertim inter illustres, frequentissimus est, ejusque quantitas in paucis nuptialibus plerumque determinatur, datur autem a sponso post primam Concubitus noctem pro pretio delibatae pudicitia, seu ut verbis Mileri utar in remunerationem *virginitatis ereptæ*, so der Bräutigam nach beschlagener Deck der Braut gibt, an Geld, Ketten, oder Kleinodien, *Besold. m)*

§. VIII.

Eadem Morgengabæ consuetudo & eandem ob eam in Regnis Hispaniæ, Castellæ, Arragoniæ, Neapolis, Sardinia, uti & in Catalunia viget, teste *Milero n)* & variis ab eodem citatis Authoribus, imo in Ducatu Sabaudia Morgengabæ vulgo dotis augmenti nuncupati tantus est favor, ut citra ullam conventionem ipso jure sponsæ debeatur, *Ant. Fab. o)*

§. IX.

Hujusmodi donationes jam olim apud Romanos usitate fuerunt, nam in *primi complexus remunerationem*, ut Apulejus loquitur, carinus seu sponsus novæ nuptæ munuscula quædam offerebat, quod non obscure innuit *Juvenalis. p)*

Nec

l) p. 113. m) thes. p. voc. Morgeng. n) in Gam. C. 15. §. 4. & ff. o) in Cod. tit. de don. ante nupt. def. 3. n. 1. p) Sati. 6.

AD MORGONAT. DONAT. CONTRACTO. 7

Nec illud

*Quod prima pro nocte datur, cum lance beata
Dacicus & scripto radius Germanicus auro.*

Quibus versibus significantur aurea & argentea vasa, quibus Imperatorum Germanici & Domitiani a devictis Dacis Dacici dicti imagines insculptæ erant ita explicante Cypræo. q)

§. X.

Et hæc est vera & ab omnibus recentioribus approbata vocabuli Morgonatici Etymologia, licet *illustres feudistarum patriarchæ* ut vulgo appellant *Andreas ab Usenia* & *Alvarotus r)* aliter sentiant & Morgencap sumpta alusione ad vocabulum cap a mortis causa capione derivent, sed melius *Milerus s)* & alii morgen id est mane & cap seu gab donum explicant.

§. XI.

Germanice matrimonium ob Morgonaticam vocatur *Vermählung zur linken Hand*, utroque titulo Latino & Germanico res quidem eadem notatur, ut scilicet conjux & liberi ex eo nascituri certis sponsalitia lege expressis bonis contenti vivant, denominatio autem diversa est, latina ab adjecto pacto, Germanica a solennitate Ecclesiastica, eo quod matrimonium hoc dato quandoque coram ministro sinistra manu tanquam symbolo effectus peculiaris contrahatur, r) *D. Truschius.*

§. XII.

Cæterum inter Morgonaticam, Morgengaben, & Morgengebam nullam cum *Besoldo u)* differentiam facimus, hoc autem certum est, quod Morgengeba a donatione propter nuptias uti & sponsalitia largitate multum differat, licet Doctores hæc multum confundant, donatio

q) *de Jur. Connub. C. 13. § 41. n. 3.* r) *ad lib. 2. feud. tit. 29. §*
Gam. C. 6. §. 4. s) *in Supplem. Speidel, Besold. p. 130.* u)
ibef. pr. voc. Morgeng.

§ TRACTATIO JURID. DE MATRIMONIO

sio enim propter nuptias fit in dotis compensationem, diciturque contraria dos & dotis compositio, x) verum donatio Morgonatica est donum mere gratuitum, nullamque ad dotem respectum habet, quod autem sponsaliciam largitatem attinet, hæc fit inter sponsum & sponsam respectu futuri matrimonii ad mutuam amorem conciliandum, & vocatur a *Iustino y) antelucalis donatio*, qui exiguam imo nullam cum dono morgonatico affinitatem habet.

C A P. II.

De definitione & equitate Matrimonii ad Morgonaticam.

§. I.

Vidimus in Capite præcedenti frequentem apud varias nationes doni matutinalis usum, & occasione hujus matrimonium nostrum ad Morgonaticam originem suam traxit, definitur a Kitzelio *Matrimonium inter Viros Illustres & Nobiles Magnates cum plebeja seu vilioris conditionis muliere ea lege contractum, ut liberi secundi matrimonii cum primogenito seu liberis prioris matrimonii non succedant, sed Morgengaba una cum matre contenti sint, aut si cui magis Myleri z) descriptio arridet, viri illustris & uxoris inferioris ordinis conjunctio legitimæ, hoc pacto vel conditione in favorem liberorum prioris matrimonii aut agnatorum facta, ut uxor & liberi secundi matrimonii certis bonis & annuis redditibus in pacto dotali deservinatis contenti vivant, & bonis aviti & paternis una cum titulis abstineant.*

§. II.

Videamus ipsum Juris feudalis textum, a) uti solum matrimonii Morgonatici fundamentum. *Quidem habens*

x) *C. 1. A. de jure dot. §. 29.* y) *n. 127. §. 3.* z) *Gam. c. 6. §. 8. a) feud. 2. C. 29.*

AD MORGONAT. DONAT. CONTRACTO. 9

habens filium ex Nobili conjuge, post mortem ejus non valens continere, aliam minus Nobilem duxit, qui nolens existere in peccato, eam desponsavit ea lege, ut nec ipsa nec filii ejus amplius habeant de bono patris, quam dixerit tempore sponsaliorum v. g. decem libras vel quantum voluerit dare, quando eam desponsavit, quod Mediolanenses dicunt accipere uxorem ad Morgonaticam, alibi Lege Salica, hic maritus filius ex ea susceptis decessit, isti in proprietatem non succedunt aliis extantibus, sed nec in feudo aliis non extantibus qui licet legitimi sint, tamen in beneficio non succedunt. Cujus quidem textus clarioris explicationis gratia paraphrasis hæc est, Nobilis quidam ex Illustri conjuge filium habuit, cum autem ad familiæ conservationem & in favorem liberorum prioris matrimonii ad secundas nuptias transire noster, neque tamen continentiam servare posset, ut crimen effugeret, medium invenit, quo utrumque malum evitavit, & familiæ simul & conscientiæ consuluit, nam secundam quidem uxorem sibi desponsavit, sed minus Nobilem, & ea lege, ut mater & filii ex ea nascituri paterna hæreditate perpetuo exclusi certis bonis in pacto nuptiali determinatis contenti viverent. Id autem huic matrimonio speciale est, quod liberi inde nati, nec dignitatis, nec successionis paternæ participes fiant.

§. III.

Cur autem matrimonium hoc dicatur in textu nostro Lege Salica contractum, Cujacius rationem hanc esse putat, quod Lege Salica Francorum Orientalium primo nuptiarum mane maritus uxori constituerit *επιβολον*, quod tamen verbum Hermenopulo; b) glossisque basilicorum non tam Morgonaticam, qui hypothecam uxori a marito in securitatem dotis suppositam denotat, D. Linck. c) matrimonium ad Morgonaticam denominationem suam a Lege Salica mutuari putat, quod Lex Salica inter

B

alia

b) Lib. 4. tit. 10. c) *dissert. de hac mat. C. 1. §. 3.*

10 TRACTATIO JURID. DE MATRIMONIO

alia Capitula etiam de successione hoc matrimonio constituto agat.

§. IV.

Matrimonium ad Morgonaticam primo quidem intuitu iniquum aliquid & ipsi Juri naturali contrarium in se continere videtur, nec desunt Doctores, qui hujusmodi nuptias tam contra Leges civiles, quam æquitatem naturalem esse censeant, subnituntur autem hiæce vel similibus rationibus & matrimonium nostrum ex ipsa nuptiarum definitione impugnam, *d*) si enim inquirunt, nuptiæ sint maris & scæminæ conjunctio, si humani & divini juris communicatio si uxor vitæ focia, ergo familie, domicilii, bonorum, & honorum & si quæ alia sunt, cum marito particeps futura est.

§. V.

Deinde hac via hæreditas daretur per pactum, quod est contra expressas leges civiles *e*) & Imperatorum Constitutionis. hæc sunt verba Legis: *f*) *Pactum dotali instrumento comprehensum, ut filia contenta, dote, que in matrimonio collocabatur, nulle ad bona paterna regressum haberet juris Autoritate improbat. nec intestato patri succedere filia ea ratione, prohibetur,* ratio enim naturalis quasi tacita lex quædam liberis parentum hæreditatem addicit, & ad debitam eos successionem vocat, ut nec judicio quidem parentis nisi meritis ob causas ab ea removeri possint, *g*) juxta dictum ad Galatas: *si filius ergo hæres. i*)

§. VI.

Æquitas quoque naturalis non parum in hoc læsa videtur, quod parens liberis suis, pro quibus eadem sanguinis jura pugnans, tam inæqualiter providet, prioribus dignitate præfulgentibus opulentissimam hæreditatem relin-

d) L. 1. ff. de tit. nupr. *e*) Leg. pactum L. hered. C. de pactis L. 35. C. de inoff. tes. *f*) L. 3. C. de Collat. *g*) L. 7. ff. de pondam. *i*) 4. v. 7.

AD MORGONAT. DONAT. CONTRACTO. II

linquit, posterioribus non eodem in honore positis modicos destinat reditus, priores extollit, posteriores deprimat, hæcce iniqua disparitas per Imperatorias Constitutiones prohibetur, *k)* neque distinctionem inter filios primi & secundi matrimonii admittunt, quia pariter omnibus jure naturæ paterna successio debetur. *l)* Audiamus *Julianum*, *m)* qui parentibus æqualitatem successione inter filios primi & secundi matrimonii servandam sapientissime inculcat, *si aliquem*, inquit, *ex secundis habeant aut etiam ex primis forsam nuptiis ita festrum ita dilectum, ut velint præponere cum aliis in successione damus licentiam hoc agendi, non tamen omnino priores quidem filios minuire, secundos autem augere, sed neque vehementer magnificare augmentius, nec omnino oblivisci priorum matrimoniorum, sed providere quidem & secundis, providere autem & primis, cogitantes quoniam ambo filii sunt, & ita facientes successione in testamenti divisionem, intestatis enim eis mortuis lex omnes ex æquo vocat, hæc Justinianus, & Angelus ad dictam Novellam scribit, patrem nimia sua in æqualitate non debere facere ex pluribus filiis unum legitimum, alterum vero privignum & bastartum, *Card. Mant. n)**

§. VII.

Hucusque dicta licet dura admodum sint, durissimum tamen omnium & ipsi Juri naturæ repugnans videtur pactum id, quod liberis legitimo matrimonio natis nomine & insignibus paternis abstinere, & jure sanguinis acquisitæ Nobilitati renunciare jubet, pacta hujusmodi Legibus infirmantur. Nobilitatis enim præeminentiæ & jure a parentibus acquisita, sunt jura sanguinis, quæ nec pactis nec renunciationibus nec lege humana tolli possunt, *o)* imo Doctores statuunt, patrem non posse renunciare suæ

B 2

no-

k) L. n. C. fam. ercis. *l)* Leg. fin. G. de Leg. her. *m)* No. 22. G. 48. *n)* de interp. ult. vol. Lib. 6. n. 5. tit. 2. *o)* L. 34. de pact. Dec. Kes. 66. n. 66. vol. 3.

12 TRACTATIO JURID. DE MATRIMONIO

nobilitati in præjudicium filiorum, multo minus ergo princeps aut comes pacto nuptiali cum uxore inito efficere poterit, ne liberi legitimo matrimonio nati nascantur Principes & Comites; pacta itaque ejusmodi in favorem matrimonii pro non adjectis habebuntur juxta dispositionem Juris Canonici. p)

§. VIII.

Et hisce vel similibus rationibus matrimonium ad Morgonicam nullo jure sustineri posse tradunt plurimi Doctores *Andreas de Isernia q)* scribit esse contra omnia Jura, *Alvarottus r)* magnam ab omni justitia & æquitate, *Baldus s)* magnam continere iniquitatem, *Frid. Baro de Schenck* Consuetudinem hanc Mediolano Veronam usque extendendam non esse, vid. *Rittersbusius, t)* *Mattheus ab Afflicis, u)* *Jordanus Ursinus x)* & multi alii, qui hanc matrimonii speciem inter monstra referunt, non ideo quasi non verum & legitimum sit matrimonium, sed quod in multis ab ordinaria conjugii via desectat, & quod filios non solum hæreditate sed & paterno nomini renunciare jubeat.

§. IX.

Rationes has primo intuitu applausum quandam mereri fateor, sed re accuratius inspecta & rationibus utrimque ponderatis exigui sunt momenti, publica enim bona privatis anteferenda esse, proverbium non minus usitatum quam justum est, etsi Princeps & Status Imperii matrimonium ad Morgonicam contrahit, non privatum sed bonum publicum intendit, ut scilicet Illustris familiarie splendor conservetur, ne Ducatus aut Comitatus una cum bonis avitis inter tot filios dividatur, ne subditi ad sumptuosam liberorum educationem & dotaticium ma-
tri

p) C. ult. x. de cond. app. q) ad Lib. 2. feud. tit. 26. §. mulier.
r) ad eund. textum. s) ad Lib. 2. feud. tit. 29. t) de feud.
L. 1. C. 15. §. 8. u) ad l. 2. feud. part. 1. quest. x) Art. 2. n. 22.

AD MORGONAT. DONAT. CONTRACTO. 13

tri post principis mortem constituendum solito durius premanatur, plures rationes congestas vide apud. *D. Sam. y)*

§. X.

Et cur quæso Jus primogenituræ, quod primogenito totum regnum, totum territorium tribuit, & cæteros modico appanagio jubet esse contentos, in Germaniam & cætera regna & provincias introductum, cur Confraternitates & renunciaciones familiarum Illustrium in Imperio receptæ, ut scilicet regnorum divisio evitetur, & territoria inter agnatos & illustres familias remaneant, quamvis ergo liberi matrimonio Morgonatico nati tenuiorem conditionem subire, & modica paternæ substantiæ parte acquiescere debeant, hoc tamen publica sit utilitate, ne scilicet scissa in plures partes provincia, minutisque potentæ vivibus dignitatis splendor deteratur, vel distributis æqualiter proventibus ex administratione æmulatio, ex æmulatione confusio, & denique perniciosissima ipsius Status mutatio suboriatur *D. Linck. z)* Prudenti igitur Concilio Davidis filii sacerdotes constituti sunt, *a)* & fratribus Jorami pecunia cum urbibus a Josaphat patre assignata est, ut Joramus eo tranquillius regnaret. *b)*

§. XI.

Verum quidem est successionem paternam liberis deberi, & hæreditatem Jure Civili per pacta dari non posse, etiamsi in dotalibus tabulis hoc pactum conscriptum sit. *c)* Contraria tamen locorum consuetudine receptum est, ut hujusmodi conventiones præsertim inter Illustrès Germaniæ contractui matrimonii adjectæ valeant, sed neque paterna successio Jure naturæ ita debetur liberis, ut patris voluntate de illa disponi nequeat. Jus enim naturæ successionem non determinat sed solummodo liberis ali-

B 3

mentia

y) Quas de ux. princ. *z)* dicta dis. C. 2. n. 57. *a)* 2 Sam. 8. v. ult. *b)* 2 Chr. 21. v. 2. & 3. *c)* l. 15. C. de pact.

menta relinquenda præscribit, unde si comprobatus isti id admittit, pater pacto liberis certam portionem assignare, eos a successione excludere, nonnullis vero præcæteris ob præclaram spem vel peculiarem affectum eximium aliquid assignare potest. *d*) Imo in distribuendo patrimonio ratio haberi potest totius familiæ, ita ut pater ad ejusdem splendorem conservandam salvo Jure naturali uni præcipuam bonorum partem addicere, reliquis vero minores portiones relinquere, modo congrua alimenta, quæ legitimæ ratione obtinent, relicta sint.

§. XII.

Quod autem matrimonium ad Morgonaticam liberos paterno nomine abstinere jubeat, durum quidem videri non diffiteor, hanc tamen inconvenientiam *D. Linck. e*) optime conciliat, quod nimirum approbante consuetudine per pactum induci possit, ut filii non patris, sed matris conditionem sequantur, vel patris quidem, sed non omnimoda gaudeant dignitate, sed v.g. Principis aut Comitum liberi in Nobilium ordinem referantur, hoc modo liberis paterna dignitas non omnino aufertur, sed ad conservationem familiæ solum restringitur, unde *Milerus f*) conventionem eatenus moderandam consulit, ut quamdiu filii ex primo matrimonio eorumque descendentes masculi supersunt, paterno nomine & dignitate abstineant, primis autem extinctis secundi, ut in titulo, ita & in dignitate paterna succedant, allusione ad Jus Francicum facta, quod natu minores vulgo *les Cadets* minori dignitate contenti, titulo paterno abstinent.

§. XIII.

Nec enim matrimonium nostrum in legibus civilibus, sed in textu feudali & recepta & approbata in J.R.G. consuetudine fundamus, consuetudines autem vim legum obtinere, & juri communi derogare nemo dubitat, quod libet

d) *Genes. 48, v. 22.* *e*) *d. Dis. C. 2, §. 28. & Seq.* *f*) *Gam. C. 6. n. 30.*

libet namque regnum, quælibet provincia, suas peculiare habet constitutiones, quæ licet aliquando ab ordinaria juris via defleant, vim tamen legis ideo obtinere non desunt, sic in quibusdam Galliarum locis mos invaluit, ut contra jus commune & receptum usum natu minimus exclusis natu majoribus in feudis & avitis parentum bonis succedat, sic in Ducatu Montensi & Juliacensi liberi prioris matrimonii feuda ab antiquo ab ascendentibus ad patrem devoluta aut constante priori matrimonio acquisita, filiis secundi matrimonii omnino exclusis acquirunt, referente *Mozzio. g)*

§. XIV.

Nec desunt memorabilia tam intra quam extra Germaniam exempla, quæ usum hunc nostrum tam bene stabilitum confirmant. Ita Gregorius Fridericus, Marchio in Baden & Durlach, cum virgine Elisabetha Storzin præfecti sui Roteleno Stauffenburgensis filia, matrimonium ad Morgonatica donationem contraxit, hac lege, ut tam uxor quam liberi certis redditibus contenti, a successione bonorum familiæ absterent. *b)* Ita Ferdinandus filius Wilhelmi, Ducis Bavarie, anno 1588. uxorem duxit Mariam Perembeck, liberosque ex hoc matrimonio natos Comites in Wartemberg & Schaumburg effecit, hoc pacto, ut assignatis bonis contenti omnem futuræ successiois spem in Bavianam deponerent. Ita Georgius Aribertus Princeps Anhaltinus zu Werbig, Joannam filiam Christophori a Crosek in uxorem duxit hac conditione, ut filii ex hoc matrimonio nati Illustris familiæ nomen & insignia non assumerent, & paterna hereditate exclusi titulum Dominorum de Radegast gererent, referente *Milero. i)*

§. XV.

Pariter Wilhelmi Augusti, Ducis Brunsvico-Lunebur-

g) de feud. tit. de accid. feud. n. 42. *b)* *Quest. fol. 80.* *i)* in *Cam. C. 6. n. 13.*

burgensis, filius tertius Augustus, Secretarii cujusdam filiam sibi junxit, ut liberi inde nati non Principes, sed Nobiles tantum sint, & cum matre sustentationem ex Ecclesiæ Ratzenbutlensis redditibus, aus den Ragenbutlischen Stiffts-Gefällen haberent, ex quo conjugio hinc natus filius Ernestus Nobilis de Luneburg, Juncker Ernst von Lüneburg. *Salmuth. k*) Ita Nicolaus Tertius, Marchio Ferrariæ in uxorem duxit Ricciardam, Marchionissam Salutarum hoc pacto, ne filii ex ea nascituri succedant in Marchionatu Ferrariæ. *Alvarottus l*) Ita Ludovicus Christianus, Comes in Sain & Witgenstein post steriles cum Margaretha Elisabetha, Comitissa Solmensis nuptias, fœminam ignobilem matrimonio ad Morgonaticam sibi junxit, & anno 1681. satis cessit, ut multa alia & notissima exempla silentio præteream.

§. XVI.

Cœterum huc quoque refert *Milerus m*) matrimonium Ferdinandi, Archi Ducis Austriæ, fratris Maximiliani secundi Imperatoris, cum Philippina, Antonii Welferi, Patricii Augustani filia, sed matrimonium hoc proprie morgonaticum non fuit, simpliciter enim & non adjecto pacto morgonatico eam ducit, ex eaque Andream & Carolum suscepit, priorem Cardinalem & Episcopum Constantiensem, posteriori autem Marchionatus Burggraviensis & Landgraviatus Nellenbergensis una cum Marchionis titulo mediantibus provincialibus ordinibus assignatus, sicque ab opulento domus Austriacæ patrimonio & Archiducali dignitate non per pactum morgonaticum, sed per assignationem patris concilio Imperatoris & ordinum suffragio longè post nuptias factam, exclusus est, uti ex fide digna celebris in familia Welferiana florentis viri relatione accepisse scribit *D. Linck. n*)

CAP.

k) *dic. Quest. fol. 81.* *l*) *ad §. filii L. 2. feud. tit. 26.* *m*) *dic. Cap. 6. n. 13.* *n*) *dic. dis. C. 2. n. 61.*

C A P. III.

Reliqua ad Matrimonium ad Morgonicam spectantia examinantur.

§. I.

Constituta origine & æquitate matrimonii ad Morgonicam donationem contracti superest, ut reliqua ad illud spectantia paucis percurramus, dubitant hic aliqui, utrum nuptiæ inter personas inæqualis conditionis licitæ sint, proferunt autem Leges civiles & inter alias Legem *Juliam* o) qua Senatori, Senatoris filio, filiæve, nepoti aut nepti cum libertino libertinave contrahere prohibitum est, & *Zanchius* matrimonia inter personas multum differentes illicita esse ex sacris litteris demonstrare nititur, alii incommoda ex nuptiis in æqualibus emanantia fusc exaggerant. Verum horum rationes solido destituuntur fundamento, & Nobilis ignobilem, dives pauperem, Dominus subditam, æque ac aliam ducere nullo modo prohibetur, Jus namque Canonicum permittit, ut illustris & dignioris conditionis vir quamlibet vilem personam matrimonio sibi jungat, & ejusdem juris vigore liber homo cum ancilla & contra legitimas contrahit nuptias, p) imo juxta Jus civile notissimum q) conditionis disparitas matrimonii impedimentum non est, ita ut hæc Juris Civilis prohibitio ab ipso Justiniano immutata atque hodie penitus sublata sit. conf. *Coll. Jur. Arg. r)*

§. II.

Imo nuptiarum inter inæquales dignitate contratarum Exempla plurima in Sacris Litteris occurrunt, sic David jam in Regem unctus cum Abigaele Nabal, fordidis-

o) ff. 44. ff. de rit. nupt. p) C. 2. § ult. x. de conf. serv. q) Nov. 7. 8. C. 3. r) ut. de rit. nupt. ib. 16.

didissimi hominis vidua nuptias contraxit. 1) Sic Salomon sapientissimus filiarum unam Abinadabis filio, alteram Amihaazi præfectis suis desponsavit, sic Joaides Sacerdos Josabeth Jorami Regis filiam in uxorem duxit, 2) ut secundarias ut vocant Patriarcharum & Regum Iſraeliticorum nuptias silentio prætereamus, neque hoc modo Nobilium sanguis contaminatur, & Jura Gentium confunduntur, uti apud Livium conqueruntur patres conscripti & tribunus plebis, alioquin Aspasia puella rustica Regum thalamum conscendere non potuisset, neque Eudocia, Atheniensis Philosophi filia ad regios Theodosii Imperatoris amplexus fuisset admassa D. Linck. u)

§. III.

Hæc autem dum ad matrimonium ad Morgonaticam stabiliendum assero, non ideo diffiteor matrimonia felicissima esse ea, quæ inter personas genere, ætate, moribus, & alijs adjunctis quam maxime pares contrahuntur, juxta illud Poetæ:

Si qua vobis apte nubere nube pari.

§. IV.

Ardua sese hic Questio offert, an pater Illustris libertis Morgonaticis legitimam de bonis paternis Jure Naturali relinquere teneatur, multi affirmativam defendunt sententiam, nos negativam cum alijs amplectimur, quævis enim Jus Naturale liberis paternam hæreditatem addicat, nullam tamen determinatam constituit quantitatem, sed modam succedendi & portionis determinationem Juris Civilis dispositioni relinquit. Audiamus Peretium x) *Legitima Juris Naturalis non est, quamvis debeatur propter naturalem causam, quod si enim Juris Naturalis esset legitima, filius licet impius & ingratus, que natura esset, non posset admittere, amittit autem cum recte exheredat,*

1) 1 Reg. 25. v. 20. & 22.   2) 2 Paralip. 22. v. 11.   u) C. 2. n. 51
x) ad Cod. tit. de inoff. tes. Nul.

AD MORGONAT. DONAT. CONTRACTO. 19

redat, accedit his Exemplum militis, qui per leges solutus fo-
lennibus Juris Civilis non tenetur liberis relinquere legiti-
mam, dum autem liberis Morgonaticis legitimam præ-
cise relinquendam non esse statuo, non idcirco patrem
ab obligatione, necessaria alimenta suppeditandi, quæ
legitimæ locum tenent, eximo alias enim ipsum nature
jus violaretur, faveo hic Hug. Grotii sententia, y) his ver-
bis: *Nec aliter capiendum, quod dici solet legitimam huma-
nis legibus tolli non posse, quatenus scilicet in legitima insunt
alimenta necessaria, nam quod supra est, tolli potest non repu-
gnante natura.*

§. V.

Liberi itaque Morgonatici a paterna hæreditate o-
mnino exclusi territoria, dynastias, bona patris tam mo-
bilis quam immobilia actiones aut res hæreditaria jure
nullo modo vindicare possunt; verum redditibus annuis
& bonis in pactis nuptialibus assignatis absque ulla suc-
cessionis paternæ spe acquiescere debent, graviter qui-
dem hic obstare videntur textus juris feudalis: z) ubi fi-
lii in feuda succedunt nulla defuncti ordinatione valen-
te, adeo ut pater ne quidem ad pias causas aut pro ani-
ma de eis disponere, a) multo minus legitimos liberos,
dum non Patris, sed Domini & primi acquirentis benefi-
cio in feuda succedunt, b) excludere possit, verum ex-
clusio hæc moribus Mediolanensium introducta, in Im-
perio R. G. a longissimo tempore recepta, Imperatoriæ
Majestatis consensu sive tacito, sive expresso approbata,
instar legis est, quæ cæteris tam juris feudalis, quam
civilis textibus, derogat & novum quasi jus ad confer-
vandam familiarum Illustrum dignitatem constituit.

C 2

§. VI.

y) de Jur. bell. & pacis L. 2. C. 7. §. 4. n. 3. z) lib. 1. feud. c. 8.
a) 2. feud. tit. 9. §. dona. b) Schröder de feud. par. 7. C. 5.
n. 12.

§. VI.

Ergo saltem filii Morgonatici deficientibus absque heredibus prioris matrimonii liberis in bonis paternis succedent, distinguit hic Capituli nostri dispositio, & cum eodem Doctores inter bona allodialia & feudalia, in allodialibus filii Morgonatici deficientibus primi matrimonii liberis omnino succedunt, idque ex expressis Capituli nostri verbis, & præsumpta patris voluntate, qui creditur voluisse præferre legitimos filios suos Collateralibus unde ipsorum jus, quod hæcenus in favorem filiorum illustrium prioris matrimonii in suspenso fuit, ad effectum redigitur, *D. Lynck. c)* in feudilibus autem filios Morgonaticos etiam extinctis prioris matrimonii liberis non admittendos, sed a Collateralibus excludi, communis est Doctorum sententia, fundata in textu Juris feudalis; & consuetudine uti solido matrimonii nostri fundamentum.

§. VII.

Tutissimum mihi videtur, Quætionem hanc ex patris nuptialibus decidendam, & sedulo examinandum esse, an conventiones nuptiales solum in favorem liberorum prioris matrimonii, an autem in favorem totius illustri familiæ factæ sint, aut si cui magis *Struvii & Mileri d)* distinctio placeat, an pactum a patre Illustri ita conceptum sit, ut filii secundi matrimonii accepta certa bonorum parte contenti sint, & a successione secedant, an vero ita inscriptum, ut filiis secundi matrimonii omnimodo bonis paternis tam feudilibus, quam allodialibus perpetuo excludantur, priori casu filii Morgonatici deficientibus filiis prioris matrimonii eorumque descendentes etiam in feudis succedent, obstaculum enim per mortem primo vocati ejusque descendentes remotum est, & dispositiones inæqualitatem inter liberos inducentes & jus successions paternæ constringentes strictissime interpretanda

c) *C. 3. n. 57.* d) *in Gam. C. 6. n. 36.*

AD MORGONAT. DONAT. CONTRACTO. 21

tanda sunt, posteriori vero casu, etiam extinctis prioris matrimonii liberis a feudis exclusi manebunt liberi nostri ad Morgonaticam, cujus rationem addit *D. Struvius. e)* quod filii Morgonatici semel a feudo exclusi, in præjudicium agnatorum ad illud admitti nequeant, in simili tamen casu, ut optime monet *Milerus f)* primo omnium inspicienda est consuetudo loci, Provinciæ, Ducatus aut Comitatus, quomodo hujusmodi conventiones olim observatæ fuerint.

§. VIII.

Cæterum filii Morgonatici materna hæreditate minime excluduntur, sed eidem ab intestato succedunt, imo contra illius testamentum, si inique præteriti vel hæredati sunt, querelam inofficiosi movere possunt, hæc enim querela non tantum liberis legitimis, sed etiam naturalibus & spuris competit. *g)* vice versa & pater & mater filiis Morgonaticis succedunt, *h)* hoc enim matrimonium, quatenus pactis & consuetudine alteratum non est, ad ordinariam matrimonii naturam accedit, ejusque effectibus gaudet *Linck. i)*

§. IX.

Non omittenda hic Quæstio est: an in matrimonio ad Morgonaticam donationem contracto, Imperatoria confirmatio requiratur? negant id multi, aliis affirmantibus, & varias utrimque rationes afferunt, placet imprimis prudentissimum *Dn. Linck. k)* Concilium, qui melius & tutius esse credit, hoc extraordinarium negotium Imperatoris Authoritate roborandum, & diploma Cæsareum desuper impetratum plenioris securitatis gratia in Archiva referendum, pacta namque Cæsarea & summæ potestatis Authoritate suffulta, singulare robur fortiuntur.

C 3

§. X.

e) de feud. C. 9. §. 5. n. 9. *f)* dic. Cap. 6. §. 36. *g)* L. 291. ff. §. 1. de inoff. test. *h)* Nov. 118. C. 2. *i)* C. 3. n. 61. *k)* C. 3. n. 38.

§. X.

Non dubitamus autem, quin pactum hoc a patre constante matrimonio in favorem filiorum Morgonaticorum mutari possit, cum enim liberi ex hoc matrimonio nati, legitimi sint, & omnis succedendi vis intuitu horum liberorum dependeat a voluntate patris, voluntas autem talis ambulatoria sit usque ad mortem, quid quæso prohibet patrem, idem in favorem hujus matrimonii mutare, hæc autem intellecta volo, si pater absolutam de bonis suis habet dispositionem, sin restrictam ut vassallus, tutius revocatio hæc fiet accedente Domini directi consensu Doct. Schwederus. l)

§. XI.

Quærent denique, an filii Morgonatici ad ludos equestres aut torneamenta Nobilium, uti & ad Collegia Cathedralia, vulgo zu den hohen Stifften, admittendi. Quæstionis hujus decisio distinctione temperanda, aut enim mater Nobili aut ignobili familia orta est, priori casu filiis Morgonaticis ad ludos Equestres uti & ad Collegia Cathedralia aditum patere, dubitandum non est, posteriori autem propter consuetudinem torneamentorum & Ecclesiarum Cathedralium, in quibus per longam seriem integra & non interrupta nobilitas ab utraque parte probanda est, excludentur.

§. XII.

Id autem non intelligo, qua ratione quidam natum ex Principe aut Statu Imperii aut plebeja indistincte Comitibus excludant, quid enim si Morgonatica in Comitatu aut Baronatu præsupposito aut expresso aut tacito Imperatoris consensu consistit? hic utique Comes aut Baronem vocum in Comitibus habebit, jus enim istud territorio annexum est. Lampadius. m)

§. XIII.

l) *dis. de præf. mat. pos. 29.* m) *part. 3. C. 3. n. 16.*

§. XIII.

Cœterum sicut matrimonium ad Morgonaticam donationem contractum, utpote essentialibus conjugii requisitis constans, legitimum & omnibus numeris absolutum est, ita liberi ex eodem procreati tam masculi, quam foeminae omnino legitimi sunt, *n)* inter eos enim & alterius matrimonii liberos nullum aliud nisi ratione successionis & tituli discrimen intercedit, quod legitimis natalibus non obest, nec enim, quod inferioris conditionis matre procreati sunt, nullum eis præjudicium inferre potest *Milerus. o)*

§. XIV.

Cum nuptiis ad Morgonaticam donationem contractis non male conveniunt secundaria Veteris testamenti matrimonia, quæ affectu quidem maritali, sed sine legalibus instrumentis contrahebantur, liberique ex hisce nuptiis procreati, hereditate paterna exclusi, certis muneribus pro alimento necessario assignatis, acquiescere tenebantur, & licet Abraham mortua Sara duxerit pro legitima uxore Cethuram, cum qua multos filios genuit, attamen Isaacus, ex Sara natus, universalis omnium bonorum hæres extitit, & filii ex Cethura, uti & Ismael ex ancilla Agar prognati, acceptis quibusdam muneribus, ad plagam usque orientalem ab Isaac separati fuerunt. *p)*

§. XV.

Huc faciunt quoque secundæ apud Brabantos usitatae nuptiæ, ubi liberi prioris matrimonii in omnia bona immobilia & res soli succedunt mobilibus, secundi matrimonii liberis remanentibus, *Hugo Grotius q)* referri etiam huc potest Juris, Leodiensis Constitutio, qua liberi ex primo matrimonio nati omnia bona patris immobilia & omnia alia ex familia & stipite provenientia capiunt, *les biens*

n) L. 2. feud. tit. 29. *o)* C. 6. n. 15. *p)* Genes. 25. v. 5. *q)* de Jur. bell. & pac. l. 2. C. 7. n. 8.

*biens immeubles & tons autres venant d' estoc & ligne, re-
lictis liberis secundi matrimonii iis bonis, quæ parens in
viduitate & tempore secundi conjugii acquisivit, teste
Carolo de Mean, r) & post eum Milero s) conferatur §. 13.
cap. secundi hujus Dissertationis.*

§. XVI.

Cæterum non video, quomodo aliqui nuptias ad
Morgonicam contractas comparare possint cum matri-
monio ad *Thalac* dicto, in partibus Orientalibus usitato,
hoc enim matrimonium, utpote quod ad Mariti libitum
dirimitur, r) illegitimum est, & nullo modo sustineri
potest, adeoque nuptiæ Morgonica nullam cum eo-
dem comparationem admittunt. Et quæ hucusque de
MATRIMONIO AD MORGONATICAM CONTRACTO
dicta sunt, licet ex recepta & approbata in Imperio
Romano-Germanico consuetudine defendamus, non
ideo tamen distemur, nuptias longe feliciores & con-
venientes magis esse eas, quæ Princeps cum Principe,
Illustri cum Illustri & æqualis conditionis conjuge con-
trahit, ideoque concludimus, matrimonium ad Morgo-
naticam, nisi urgentissimæ rationes adsint, Principi pro-
pter varias inconvenientias potius dissuadendum, quam
propter favorem liberorum prioris matrimonii, fa-
milixque splendorem conservandum,
suadendum esse.

r) in *observ. decis. Jur. Leod.* 123. §. 125. s) *C. 6. §. 11.* t) *Gabr. Paleottus Card. de nat. & spur. Cap. 17. n. 8.*

ULB Halle

3

003 594 807

SB

28/1

1703, 2d

TRACTATIO JURIDICA,
DE
MATRIMONIO

AD
MORGONATICAM
DONATIONEM CONTRACTO,

GERMANICE

Sermählung zur Sincfen Band,

QUAM

IN ACADEMIA ARGENTORATENSI
ANNO MDCCII. HABUIT,

D. PETRUS MARCELLUS RICCIUS,
BENTHEMIO · WESTPHALUS.

HALÆ MAGDEB. STANNO HENDELIANO, 1730.

